

ARMENIEN ALAVERDI

ARMENIENS GLEMTE KLOSTRE

Det vrimler med hengemte kapeller og overgroede klostre i det lille, bjergrige land i Kaukasus. Flere har status af verdenskulturarv. Dagevis af opdagelser venter under dunkle buegange, i mystiske krypter og mellem væltede helligdomme.

JENS MALLING, ARMENIEN

Opad, opad går det. Frem mod et af de talrige, hemmelighedsfulde klostre her i det nordlige Armenien. Manden bag rattet tvinger den hvide Volga hen ad bjergsiden. Bilen hakker som en traktor i hårnålesvingene.

Den kasketklædte skikkelse i førersædet presser den gamle motor til det yderste, og kabinen ryster. Et rødt logo lyser som en rubin midt i ratcirklen. Symbolet med bogstaverne 'GAZ' fortæller, at køretøjet i sin tid kom til verden på den hæderkronede sovjetiske bilfabrik i byen Gorkij.

Volgaens fører var så flink at tage et par rejsende med, der stod nede ved den funklende Debed-flod og gjorde tegn til, at de gerne ville med. På sæder brune af støv og med huller, hvor senepsgul skumgummi kigger gennem stoffet, ser vi nu dalen åbne sig under os.

Eftermiddagen er ved at blive til aften. Lyset skræner gyldent over slugter og bjergkamme. Middelalderens bygherrer var særlig rundhændede i denne del af Armenien. De berigede regionen med adskillige overdådige kirker og klostre.

Som fra en anden verden dukker et af dem nu op. Græstotter stikker op fra ta-

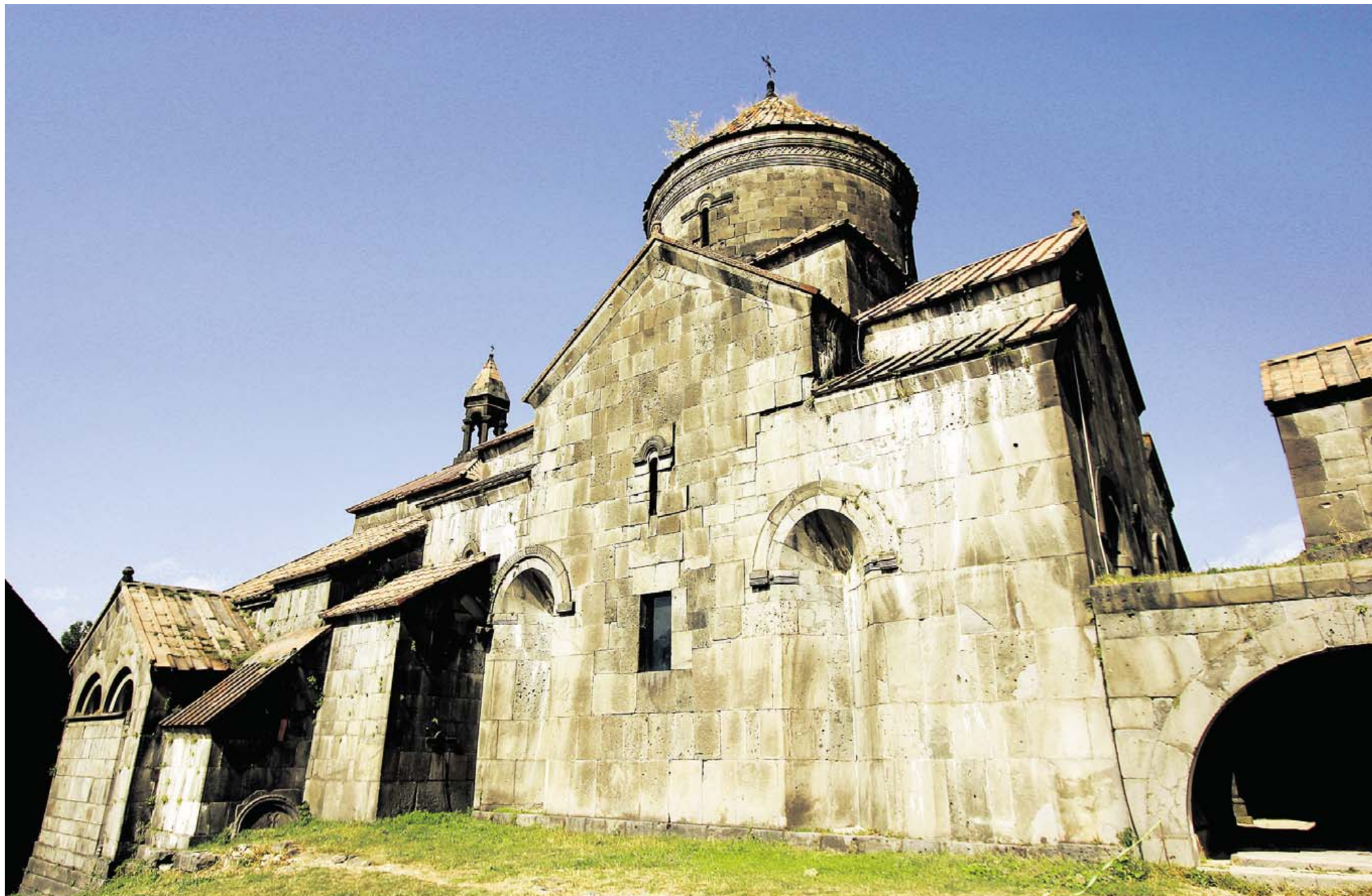

get. Århundrederne har efterladt stenvæggene vejrbitte og porøse. At træde ind under de dunkle buegange, at af-dække de tavse krypter og passere de væltede helligdomme bidrager til fornemmelsen at være en arkæolog, der opdager efterladenskaberne fra en svunden civilisation.

Ude bliver skyggerne lange. Indenfor blaftrer vokslysene. Halvt udvaskede kors og mystiske symboler træder frem på de grove mure. Gedigne stolper af sten holder en elegant hvælving højt over de besøgendes hoveder. Fra en lille åbning foroven trænger skæret fra aftensolen med besvær ned i rummet. Mørket får mere og mere magt mellem søjlerne.

Et glemt kongedømme

Armenien er verdens første kristne nation, og landskabet omkring provinsbyen Alaverdi gemmer særlig mange middelalderklostre og -kirker. Unesco har optaget flere af dem på listen over

KLOSTER. Armenien er verdens første kristne nation, og landskabet omkring provinsbyen Alaverdi gemmer særlig mange middelalderklostre og -kirker. Unesco har optaget flere af dem på listen over verdenskulturarv. Bygningsværkerne repræsenterer det fornemmeste af armensk religiøs arkitektur. Her Haghpat-klosterets hovedbygning. Foto: Jens Malling

FORHISTORISK. At træde ind under de dunkle buegange bidrager til fornemmelsen at være en arkæolog, der opdager efterladenskaberne fra en svunden civilisation. Foto: Jens Malling

verdenskulturarv. Bygningsværkerne repræsenterer det fornemmeste af armensk religiøs arkitektur. Alligevel er attraktionerne stadig noget undervurderede.

Fornødenheder og infrastruktur til turister er endnu ikke fuldt udbygget i denne del af landet.

Ofte kræver det en del selvstændigt initiativ at komme frem til de afsidesliggende og overgroede seværdigheder – som at tomle rundt mellem de historiske bygningsværker med den imødekommende lokalbefolkning. Det er overraskende nemt og tilsyneladende ret udbredt.

Odzun, Sanahin og Haghpat hører til regionens mest kendte klostre. Førstnævnte af de nu højt værdsatte og internationalt anerkendte konstruktioner blev opført i 700-tallet, de sidste to i tiden lige inden det første årtusindskifte. Ofte tjente det gejstlige byggeri som forsvarsværker. Derfor ligger gudshusene utilgængeligt på tinderne over Debed-dalen, hvor udsigten er formidabel. Fjender kunne spottes på lang afstand.

Bygningerne havde ikke kun religiøs og militær betydning. De var centre for uddannelse, videnskab, kunst og filosofi. De blev opført af herskerne af det armenske kongedømme Lori i en periode, hvor riget var særlig fremgangsrigt.

Med svævebane til klosteret

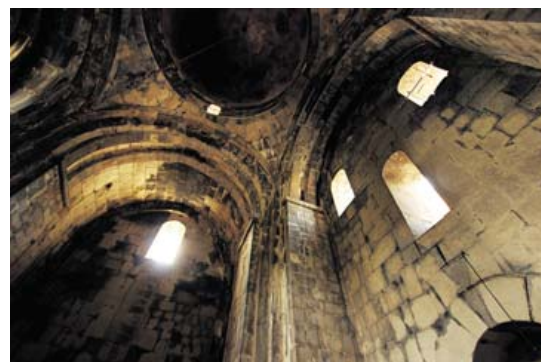
Denne storhedstid står i dramatisk kontrast til det forfald, der nu hænger Alaverdi. Klostrene flankeres af andre og meget nyere ruiner. Postsovjetisk nedgang satte ind i den stolte indu- ▶

LYS. Klostrene gemmer på et væld af hemmelige skakter og halvskjulte kapeller. Foto: Daria Shalygina

TEGN. Halvt udviskede kors og mystiske symboler træder frem på de grove mure. Foto: Daria Shalygina

AFTENSOL. Gedigne stolper af sten holder de elegante hvælvinger højt oppe. Foto: Daria Shalygina

Sådan kommer du til Alaverdi

Der er enkelte muligheder for **overnatning i Alaverdi**. Flere værelser i det glimrende pensionat Iris har fin udsigt over Debed-floden. Ejerne, Irina og Stepan, er yderst hjælpsomme og organiserer gerne taxakørsel til områdets mange seværdigheder. Morgenmad og aftensmad kan tilvælges. Dobbeltværelserne koster mellem 15.000 og 20.000 dram per nat (mellem 210 og 280 kroner). De fleste attraktioner nås bedst med bil, og taxakørsel er meget billig. Det er også **udbredt at blaffe** mellem klostrene. De lokale er flinke til at stoppe. Alaverdi ligger på hovedvejen mellem Georgiens hovedstad, Tbilisi, og Armeniens hovedstad, Jerevan. **Fly går fra Kastrup** til Tbilisi med Turkish Airlines over Istanbul fra omkring 2.500 kroner for en returbillet. Austrian Airlines flyver til Jerevan over Wien fra omkring det samme, hvis man bestiller i god tid. Fra både Tbilisi og Jerevan går der mange **minibusser og delte taxier** til Alaverdi. Georgien og Armenien er **visumfrie for danskere**. Sommermånederne kan blive meget varme i Kaukasus. **Bedste rejsetidspunkter** vil typisk være det sene forår eller tidlige efterår.

ARMENIEN ALAVERDI

ALSIDIGE. Klostrene var centre for uddannelse, videnskab, kunst og filosofi. De blev opført af herskerne af det armenske kongedømme Lori, da riget var særlig fremgangsrigt. Foto: Daria Shalygina

stribet, og fabrikkerne står tomme. Turister og lokale har dog stadig glæde af de sovjetiske myndigheders bestræbelser på nemt at bringe arbejdere fra boligkvarteret oppe på plateauet og ned til fabrikkerne ved flodbredden.

Datidens ingeniører anlagde en flere hundrede meter lang svævebane over dalen. Stationerne i hver ende udformede de i elegant USSR-stil. Under gavlen træder dygtigt udhuggede fugle frem og understreger bygningens funktion. At træde ind i gondolen leder til en direkte konfrontation med ens højdeskræk.

Når stålkalet fører de otte passagerer højt, højt over dalen, er tricket ikke at kigge lige ned, men snarere over mod Alaverdi og lade sig betage af den overdådige natur, der omslutter det postindustrielle forfald. Det flyder med skrot og rust. Udslåede vinduer ligger for enden af de arrede bjergsider. En enlig skorsten puffer lidt røg op og bidrager til den alvorlige forurening af området.

Til trods for at svævebanen er helt tilbage fra sovjettiden, virker den egentlig sikker nok. Alligevel panikker en israelsk pige. Hun sætter sig ned på gulvet af kabinen, tager nogle dybe indåndinger og prøver at lade sig berolige af en medpassagerer.

I det samme kommer endnu en af Alaverdis seværdigheder til syne foruden: en næsten 20 meter lang stenbro over Debed-floden – den har forbundet hver bred i mere end 800 år og er stadig i brug. Svævebanen er en attraktion i sig selv og er samtidig den nemmeste og smukkeste måde at komme op til Sa-

FORSVAR. Ofte var det gejstlige byggeri også forsvarsværker. Derfor ligger gudshusene utilgængeligt på tinderne over Debed-dalen. Udsigten er fin, så fjender kunne spottes på lang afstand. Foto: Jens Malling

nahin-klosteret på fra Alaverdi.

Den lille regionshovedstad udgør samtidig et naturligt centrum for at planlægge udflugter til de talrige historiske monumenter, der ligger med høj koncentration overalt i oplandet. Indloger man sig på det smukt beliggende pensionat Iris i byens udkant, bliver man budt velkommen af det overstrømmende venlige værtspar, Irina og Stepan.

Lokal snaps og specialiteter

Der er mange værelser i forskellige størrelser og prisklasser i det store hus, hvis interiør består af vævede tæpper og mønstrede puder. Den bløde dekoration suppleres af en gammel samovar, og på en hyld står en vandpibe. Det dannede par besidder desuden talrige fyldte bogreoler og flere musikinstrumenter.

Irina serverer kaffe på altanen. Gæsterne nipper til den varme drik og kigger ud på bjergene. Pensionatet er populært blandt både lokale og udlændinge. Et ophold på Iris giver tilmed et indtryk af dagligdagen for en typisk armensk familie med børn og børnebørn.

Hver aften er der fællesspisning med de andre rejsende. Hvor næste dags ekspedition skal gå hen, er Irina og Stepan flinke til at foreslå. Værterne har stort lokalkendskab. Over et glas armensk *oghi* – Stepan's hjemmelavede snaps – og de lækre lokale specialiteter fra Irinas køkken giver de flere råd til deres gæster om, hvordan Armeniens dragende kloster bedst udforskes.

rejser@pol.dk